

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Oslo, 13.11.2023
Vår ref. 23/1786-14
673.00/BEST
Deres ref. 23/2381-

Att:

Høringsvar - Forslag til endringer i forskrift om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter Lærlingklausulen

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev datert 08.08.2023, og takker for muligheten til å gi våre innspill.

LO er glad for regjeringens arbeid med å utvikle en Norgesmodell med nasjonale seriøsitetskrav for alle offentlige anskaffelser, og der en skjerpet lærlingklausul inngår.

LO støtter de foreslåtte endringene, men har også forslag til alternative løsninger:

- a) Vil forslaget bidra til å løse utfordringene som er skissert i kapittel 2.1 over i dette høringsnotatet?
Ja, LO støtter at vurderingen av særlig behov knyttes til lærefag og ikke til utdanningsprogram.
- b) Finnes det andre hensiktsmessige måter å definere når det er særskilt behov for læreplasser enn det som høringsnotatet foreslår?

Ifølge OECD «Education at a glance 2023», ligger Norge lavest i Norden med 21% andel med fagbrev/fagskole som høyeste utdanning, og under OECD- gjennomsnittet som er 32%. Nasjonale framskrivninger viser behov for flere fagarbeidere, noe som tilsier at behovene ligger høyere enn søkertallene i svært mange lærefag.

Faktisk kan det være mer hensiktsmessig at alle lærefagene omfattes og at tariffpartene/faglige råd/SRY og yrkesopplæringsnemndene lokalt, uttaler seg om når det *ikke lengre* er særlig behov for flere læreplasser. Det betyr at arbeidslivets behov får legge større føringer for når det ikke lengre er særlige behov. Både tall for faktisk inngåtte kontrakter, og gjennomførte fag/svennebrev året før bør være med i vurderingene.

Søkertallene alene kan gi et misvisende bilde siden vi vet at søkertallene ikke reflekterer den faktiske gjennomføringen med fag/svennebrev. Mange unge foretar omvalg underveis i skoleløpet og gjennomføringen er svakere enn i de studiespesialiserende utdanningsprogrammene. Lærlingsstatistikken viser kun hvilke områder det er et misforhold mellom antall lærlinger og læreplasser. Det vil si at områder der det er behov for fagarbeidere, men der det ikke er tilstrekkelig med søkere til læreplass, ikke kommer frem som et område med særskilte behov. Dette er likevel fagområder der flere læreplasser vil bidra til at flere velger å ta disse lærefagene.

Dersom det likevel utarbeides oversikt over lærefag som skal omfattes av klausulen, bør disse settes opp i samarbeid med partene i arbeidslivet/de faglige rådene.

Høringsnotatet peker på at praksiskandidater ikke sidestilles med lærling i den aktuelle lovparagrafen. Praksiskandidatordningen er noe annet, men er likevel et viktig supplement. Innenfor enkelte fagområder er en stor andel av de som får et fagbrev praksiskandidater, og opplæringen som skjer i bedrift er viktig. I samarbeid med partene, bør det sees nærmere på hvordan dette kan løses.

- c) Er kravet om at minst ti prosent av arbeidet skal utføres av lærlinger hensiktsmessig, eller bør kravet settes høyere eller lavere?

LO tror det kan være greit å prøve seg ut her, og støtter forslaget.

- d) Vil forslaget kunne bidra til en helhetlig fagutdanning fram til fagbrev, og avhjelpe lærlingemangel der det er et problem?

LO tror tiltaket vil bidra, forutsatt aktivt, holdningsskapende arbeid og informasjon til offentlige innkjøpere, samt skjerpene sanksjonsmuligheter dersom bestemmelsene ikke følges opp. Det er behov for å føre kontroll med at klausulen etterleves, og at lærlingene får opplæring med god kvalitet.

Mer aktiv informasjon, eksempelvis ved innkjøp av IKT og kommunikasjonstjenester, burde utløse flere læreplasser for de nye lærefagene innen IKT og medieproduksjon.

Lærlingklausulen har vært omtalte mye i tilknytning til lærefagene innen bygg- og anlegg, men den gjelder alle lærefag med særlige behov.

LO tror forslaget kan føre til en økning i antall lærebedrifter og lærlingeplasser. Ikke minst kan det utelukke de som ikke er lærebedrift eller har lærlinger fra en del prosjekter, noe vi tror kan styrke det seriøse arbeidslivet.

- e) Hvordan vil regelendringen slå ut i behovet for eventuelt flere eller færre læreplasser i de enkelte lærefagene?

LO erfarer at det er mange samspillende faktorer i fylkeskommunenes dimensjoneringsarbeid som gjør det vanskelig å peke på direkte sammenheng mellom årsak og virkning. Videre er det en mindre andel unge som av ulike årsaker har behov for mer opplæring og praksis før de er klare for lærebedrift.

Med større trygghet for læreplass vil flere velge yrkesfag, og flere har økt sannsynlighet for å gjennomføre med opplæring i lærebedrift.

- f) I hvilken grad vil forslaget føre til merarbeid for oppdragsgiver og oppdragstaker?

For at lærlingklausulen skal få god effekt, er det viktig med lavterskel- informasjon og konsekvenser ved brudd, både for oppdragsgiver og oppdragstaker.

- g) Hvilke tiltak kan mest effektivt styrke oppdragsgivernes kontraktsoppfølging av bestemmelser som skal styrke det seriøse arbeidslivet, herunder dette forslaget om fornyet lærlingklausul?

Økonomiske sanksjoner kan til en viss grad bidra til etterlevelse. Samtidig er det viktig for kvaliteten i opplæringen til den enkelte lærling at lærebedriften faktisk ønsker å ta et opplæringsansvar - og ikke bare har lærling for å sikre seg offentlige oppdrag. Fylkeskommunen kan føre tilsyn med opplæringen i lærebedrift og eventuelt trekke tilbake godkjenning der man opplever dårlig kvalitet eller mislighold.

- h) Kan ytterligere forenkling oppnås ved justering av forslaget, i så fall hvordan?

Til forskriftforslaget § 6

Til 3. avsnitt:

Plikten gjelder ikke når kravet må anses som uforholdsmessig etter kontraktens innhold, omfanget av arbeidet der det er relevant å benytte arbeidskraft med fag- eller svennebrev eller andre forhold.

LO foreslår å stryke «andre forhold» siden det gir åpning for å unngå bestemmelsene uten videre begrunnelse?

Med vennlig hilsen
LO Norge

Trude Tinnlund
(sign.)

Liv Sannes
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.